

MPRA

Munich Personal RePEc Archive

Improvements in Olive Production and Çanakkale

Erkan Aktas

Çanakkale Onsekiz Mart University

10. January 2008

Online at <https://mpa.ub.uni-muenchen.de/28833/>

MPRA Paper No. 28833, posted 13. February 2011 08:34 UTC

Zeytin Üretimindeki Gelişmeler ve Çanakkale

Erkan AKTAŞ¹

¹ÇOMÜ Biga İİBF İktisat Bölümü, e-mail: erkan@comu.edu.tr

Özet

Akdeniz ülkelerinin en önemli bitkilerinden biri olan zeytin, Türkiye'nin de tarımsal alanlarının başında gelmektedir. Özellikle Marmara, Ege ve Akdeniz bölgesindeki üreticinin geçimi için önemli bir rol oynamanın yanında, ülke ekonomisine de önemli katkılar sağlamaktadır.

Bu çalışmada, öncelikle küreselleşme ile birlikte tarım politikalarında yaşanan değişimlerde dikkate alınarak; dünyada ve Türkiye'de zeytin alanları ve üretimi, dış ticaret miktarı, zeytinciliğe alternatif olan bağ ekim alanları ve üretimi, zeytincilikle ilgili destekleme ve fiyat politikaları, son olarak da Çanakkale ilinde zeytinciliğin mevcut durumu incelenmiştir.

Türkiye'de özellikle 2000'li yıllardan sonra tarım politikasından ön plana çıkan Doğrudan Gelir Desteği (DGD) sistemi ve diğer ürün destekleri, tüm tarım alanlarında olduğu gibi zeytin alanları üzerinde de etkili olduğu tespit edilerek, bu değişimler ile birlikte, Dünya, Türkiye ve Çanakkale'deki zeytinciliğin gelişimi karşılaştırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Zeytin, Politika, Ekonomi, Çanakkale, Türkiye

Improvements in Olive Production and Çanakkale

Abstract

Olive, which is one of the most important plants of Mediterranean countries, also forms one of the major agricultural fields in Turkey. Olive growing particularly plays a significant role in providing a living for producers in Marmara, Aegean and Mediterranean Regions as well as it provides significant contributions to national economy.

In this study, olive fields in the world and in Turkey, production volumes, foreign trade quantity, plantations that are alternative to olive growing, subsidization and pricing policies related to olive and finally existing situation of olive growing in Çanakkale province have been examined.

Globalization has led to significant changes in agricultural policies. Direct income support, and other product supports, have affected olive fields too. Development of World, Turkey and Çanakkale olive growing has also been compared in this progress.

Keywords: Olive, Policy, Economy, Çanakkale, Turkey

1. Giriş

Tipik bir Akdeniz bitkisi olan ve kökü çok eski yıllara dayanan zeytin ağacının yaşı ve anayurdu hakkında net bir görüş birliği yoktur. Bununla birlikte, bilimsel literatürün birçoğuna göre, zeytin ağacının anavatanı Anadolu'nun Mardin, Kahramanmaraş ve Hatay üçgenidir. Zeytin yetiştiriciliği de ilk olarak M.Ö. 4000 yıllarında Anadolu'da başlamış ve buradan Akdeniz'in diğer ülkelerine yayılmıştır. Ekonomik değeri ve günlük yaşamda çok yönlü kullanım olanağına bağlı olarak, tarihi boyunca insanlar tarafından çok ilgi gören zeytin, birçok kültürde bütüncül bir rol oynamış ve Akdeniz ekonomisinin gelişmesine de çok önemli katkılar sağlamıştır. Gıdada, eczacılıkta ve kozmetikte yaygın kullanımı olan zeytin ağacı, akıl ve zaferin, zeytin dalı barışın, zeytinyağı da saflık ve sadeliğin birer sembolü olmuştur. Ülkemizde zengin tarihsel geçmişi ile kandillerde, yemeklerde, sabunculukta, şifa kaynağı olarak yaygın şekillerde kullanmış olan zeytin ve zeytinyağı Anadolu'nun kültürel zenginlikleri arasında çok özel bir yere sahiptir (Anonymous, 2008).

Zeytincilik, Türkiye'de üreticinin geçimi için önemli bir rol oynamakla birlikte ülke ekonomisine de önemli katma değerler sağlamaktadır. Bir yandan sofralık olarak, diğer yandan zeytinyağı olarak insan beslenmesinde kullanılmakta ve yarattığı katma değer ile ekonomiye katkı sağlamaktadır.

Çanakkale, hem tarih ve doğa turizmi hem de tarımsal altyapısı ile Türkiye ekonomisine katkı sağlamaktadır. Çanakkale özellikle, hayvansal ürünleri ile öne çıktığı gibi yaş meyve sebze tarımı ile de ön plana çıkmaktadır. Dünya'da ve Türkiye giderek artan zeytin alanları, Çanakkale ilinde de bağ alanları yerine ikame etmektedir.

Çanakkale ilinin yaklaşık %54'ü orman ve fundalık %33'ü ise işlenebilir tarım arazisidir. Bununla birlikte, işlenebilir tarım alanlarının yaklaşık %23'ünü oluşturmaktadır. (Çanakkale Tarım İl Müdürlüğü, 2008). Türkiye'de toplam tarım alanlarının yaklaşık %1'i Çanakkale ilinde bulunurken, Türkiye'deki zeytin alanlarının yaklaşık %4'ü Çanakkale ilinde bulunmaktadır.

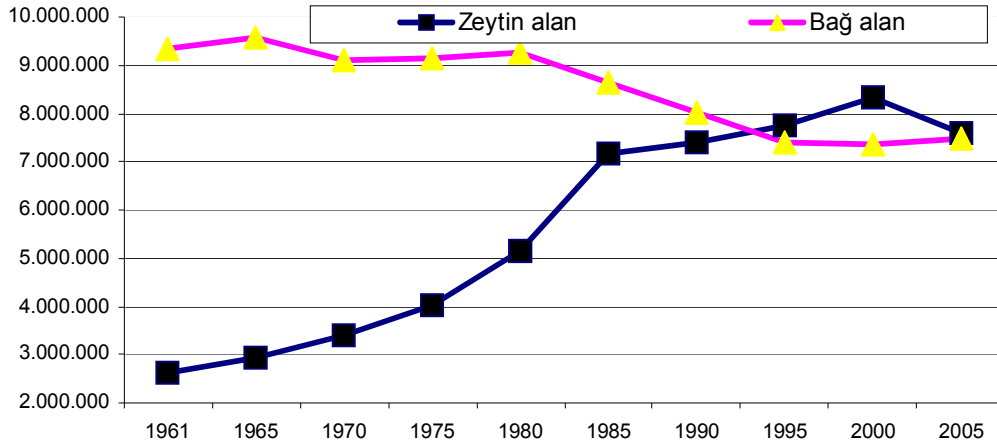
2. Dünyada ve Türkiye'de Zeytin Alanları ve Üretimi

Dünyada 1961–2005 yılları arasında zeytin alanlarındaki değişime göre, yıllar itibariyle zeytin alanlarında önemli bir artış olduğu görülmektedir. Bunun nedenlerin başında, zeytinyağı tüketim eğiliminin giderek artması gösterilebilir. Ayrıca dünya

genelinde zeytinciliğin ön plana çıktığı, Avrupa Birliği'nde (AB) zeytinciliğe yönelik çeşitli fiyat politikaları ve dış ticaret politikaları ile yüksek oranda desteklemeler görülmektedir. Bir taraftan AB'de tarımsal destekler zeytin ve zeytinyağına kayarken, diğer taraftan Akdeniz ülkelerinde bağ alanların azaltılması yönünde de teşvikler uygulanmaya başlanmıştır (Aktaş ve Tan, 2007: 203).

Şekil 1'de dünyada yıllar itibariyle zeytin ve bağ alanlarının dağılımı ve bu iki ürünün ekim alanlarının birbirleri ile ilişkisi gösterilmiştir. Şekilde de görüldüğü gibi dünya'da 1961 yılında 2,6 milyon hektar olan zeytin alanları %290 artarak 2005 yılında 7,6 milyon hektara ulaşmıştır. Bununla birlikte, 1961 yılında 9,3 milyon hektar olan bağ alanları 2005 yılına kadar %20 bir azalma göstererek 7,5 milyon hektara gerilemiştir.

Ayrıca zeytin ve bağ alanları arasındaki makasın 1990 yıllarının başında kapandığı görülmektedir. Diğer taraftan 1995 yılından sonra ise zeytin alanlarının bağ alanlarını geçmesi de önemli bir husus olarak göze çarpmaktadır.

Kaynak: FAO, 2008a

Şekil 1: Dünyada Zeytin ve Bağ Alanlarının Gelişimi (Ha)

Çizelge 1'de ise çeşitli dünya ülkelerinde yıllar itibariyle zeytin alanlarının dağılımı rakamsal ve oransal olarak gösterilmiştir. Dünyadaki toplam zeytin alanlarının ülkelere göre oransal dağılımına bakılacak olursa ilk sırayı Tunus (%19,8) almaktadır. Tunus'u, İspanya (%15,8), İtalya (%15,8) ve Yunanistan (%10,4) takip etmektedir. Yunanistan'dan sonra Türkiye ise zeytin alanları bakımından %7,1 ile 5. sırada yer almaktadır. Fas, Suriye, Portekiz, Cezayir ve Libya zeytin alanları bakımından diğer önemli ülkeler arasında yer almaktadır.

Dünyada olduğu gibi Türkiye’de de son 45 yılda zeytin alanlarındaki değişim incelendiğinde zeytin alanlarında önemli bir artış olduğu görülmektedir. Dünyada 1961–2005 yılları arası zeytin alanlarında 2,9 katlık artışa karşılık, Türkiye’de ki artış 1,7 kat olmuştur.

Çizelge 1: Çeşitli Yıllar İtibariyle Dünyada Başlıca Zeytin Alanlarına Sahip Ülkeler (Ha)

Ülkeler	1961	%	1970	%	1980	%	1990	%	2000	%	2005	%
Tunus	540000	20,7	1059200	31,3	1323800	25,8	1392000	18,8	1387240	16,7	1500000	19,8
İspanya	-	-	-	-	1156500	22,5	2064000	27,9	2300000	27,6	1199093	15,8
İtalya	1228800	47,1	1305900	38,6	1246900	24,3	1134133	15,3	1136627	13,6	1167980	15,4
Yunanistan	-	-	-	-	-	-	691000	9,3	781000	9,4	784500	10,4
Türkiye	391800	15,0	453673	13,4	491667	9,6	537333	7,3	594072	7,1	649350	8,6
Fas	155000	5,9	180000	5,3	300000	5,8	365000	4,9	540000	6,5	504700	6,7
Suriye	80000	3,1	124452	3,7	249328	4,9	391200	5,3	477993	5,7	500000	6,6
Portekiz	-	-	-	-	-	-	337189	4,6	369162	4,4	360000	4,8
Cezayir	-	-	98840	2,9	179540	3,5	170170	2,3	168080	2,0	239350	3,2
Libya	-	-	-	-	-	-	60000	0,8	130000	1,6	200000	2,6
Dünya	2608804	100	3387293	100	5129301	100	7405794	100	8327400	100	7574361	100

Kaynak: FAO,2008a

Çizelge 2’de çeşitli yıllar itibariyle dünyada zeytin üretim miktarları verilmiştir. Dünyada zeytin alanlarının artışıyla birlikte dünya zeytin üretiminde artışlar yaşanmıştır. Dünyada zeytin 1961 yılında 8,2 milyon tondan, 2005 yılında gelindiğinde %80 artarak 14,8 milyon tona yükselmiştir. Bu dönemler arasında Türkiye’de zeytin üretimindeki artış ise yalnızca %23 olmuştur.

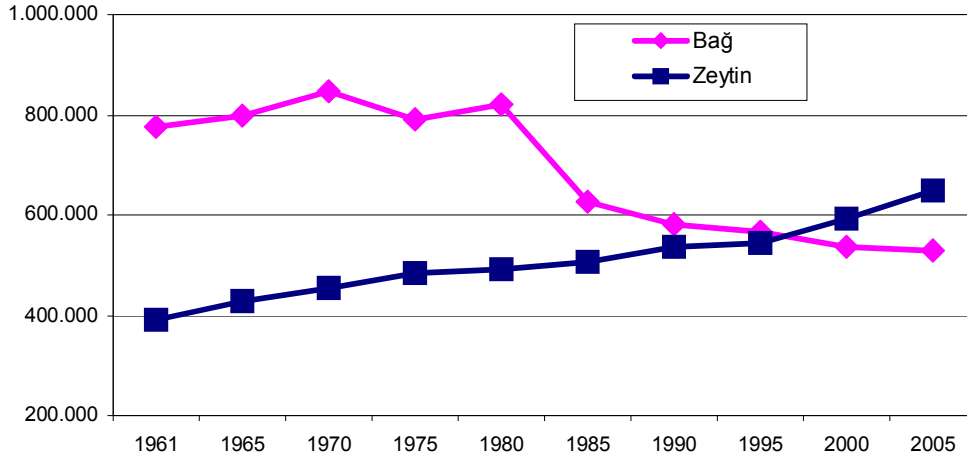
Çizelge 2: Çeşitli Yıllar İtibariyle Dünyada Zeytin Üretimi Yapan Başlıca Ülkeler (Ton)

Ülkeler	1961	%	1970	%	1980	%	1990	%	2000	%	2005	%
İspanya	1863400	22,7	2100000	27,9	2255000	20,1	3369300	37,3	4943800	31,6	3919800	26,5
İtalya	2250000	27,4	2120500	28,2	3490800	31,1	912540	10,1	2821000	18,1	3715660	25,1
Yunanistan	1502500	18,3	992170	13,2	1746370	15,6	1003724	11,1	2502000	16,0	2583185	17,5
Türkiye	689324	8,4	681000	9,0	1350000	12,0	1100000	12,2	1800000	11,5	850000	5,8
Suriye	83000	1,0	85402	1,1	392015	3,5	460500	5,1	866052	5,5	620000	4,2
Tunus	189000	2,3	454600	6,0	725000	6,5	825000	9,1	550000	3,5	600000	4,1
Fas	139600	1,7	160000	2,1	267000	2,4	396000	4,4	400000	2,6	517300	3,5
Cezayir	160000	1,9	137571	1,8	103431	0,9	177907	2,0	217112	1,4	316489	2,1
Mısır	8564	0,1	7000	0,1	4191	0,0	41962	0,5	281745	1,8	310000	2,1
Portekiz	867000	10,6	454002	6,0	235923	2,1	197686	2,2	260000	1,7	270000	1,8
Dünya	8205586	100	7527383	100	11217525	100	9024964	100	15625140	100	14780379	100

Kaynak: FAO, 2008b

Dünyadaki toplam zeytin üretimi bakımında ilk sırayı İspanya (%26,5) almaktadır. İspanya'yı İtalya ve Yunanistan takip etmektedir. Türkiye ise %5,8'lik üretimi ile 4. sırada yer almaktadır.

Dünya zeytin alanlarındaki önemli artışa rağmen üretimdeki artışı aynı şekilde olmamıştır. Son 45 yılda dünya zeytin üretiminde artış %80 olurken, Türkiye'de bu oran yalnızca %23'tür. Bunun en önemli sebeplerinden biri Türkiye'de zeytin ve zeytinyağına verilen desteklerin diğer ülkelere göre daha geç olması gösterilebilir.

Kaynak: FAO,2008c

Şekil 2: Türkiye'de Zeytin ve Bağ Alanlarının Gelişimi (Ha)

Türkiye'de de dünyada olduğu gibi zeytin alanlarındaki artışına karşılık bağ alanlarındaki azalış olmuştur. 1961–2005 yılları arasında zeytin alanları %66 artarken (257.000 ha) bağ alanları ise %32 azalmıştır (245.500 ha). Bu verilerden anlaşıldığı gibi azalan bağ alanlarının (Zeytin ağacı ile aynı klimatolojide yetişebilen bağ alanlarını kapsamaktadır) yerine önemli oranda zeytin alanlarının aldığı söylenebilir (Aktaş ve Tan, 2007:201).

3. Dünyada ve Türkiye'de Zeytin Ürünleri Dış Ticareti

Dünyada zeytincilikte, ihracata konu olan zeytinyağıdır. 1961–2005 yılları arasındaki zeytinyağı ihracat miktarları önemli ülkelere göre Çizelge 3'de verilmiştir. Dünyada son yıllarda zeytinyağı ihracatında çok yüksek artışlar yaşanmıştır. Türkiye'deki zeytinyağı ihracat artışı dünya ortalamasının çok üstündedir. Dünyada toplam zeytinyağı ihracatının yaklaşık %70'ini yalnızca İspanya ve İtalya yapmaktadır.

Bu ülkeleri sırasıyla, Yunanistan, Tunus, Türkiye, Suriye ve Portekiz takip etmektedir. Türkiye 300 milyon dolarlık zeytinyağı ihracatı ile dünya toplam zeytinyağı ihracatının gelirinin % 5,4'nü gerçekleştirmektedir.

Çizelge 3: Dünya Zeytinyağı İhracatında Önemli Ülkeler (1000\$)

	1961	%	1980	%	2000	%	2005	%
İspanya	67441	44,3	231836	22,9	803904	16,6	1996262	36,1
İtalya	9873	6,5	66616	6,6	825996	17,0	1848035	33,4
Yunanistan	223	0,1	22620	2,2	195196	4,0	403447	7,3
Tunus	23096	15,2	61505	6,1	193022	4,0	367928	6,7
Türkiye	135	0,1	5639	0,6	29125	0,6	300000	5,4
Suriye	363	0,2	0	0,0	0	0,0	173174	3,1
Portekiz	2993	2,0	8674	0,9	58328	1,2	117955	2,1
Dünya	152388	100,0	1014181	100,0	4852987	100,0	5528228	100,0

Kaynak: FAO, 2008d

Dünya'da toplam zeytinyağı ihracatının %33'ünü yapan İtalya, aynı zamanda dünya toplam zeytinyağı ithalatının %36'sını gerçekleştirmektedir. İtalya'yı ABD, Fransa ve İspanya takip etmektedir (FAO, 2008e). Bu dört ülke toplam zeytinyağı ithalatının %65'ini gerçekleştirmektedir.

4. Avrupa Birliği'nde ve Türkiye'de Zeytin Destekleme Politikaları

1960'lı yıllarda Avrupa Birliği'nin Ortak Tarım Politikasının adımlarının atıldığı ilk dönemlerde tarımda verimliliğin artırılması temel hedeflerden biri olmuştur. Bu dönemlerde birçok tarımsal ürün Ortak Piyasa Düzenleri kapsamında destek fiyat uygulamaları, dışa karşı düzenlemeler ve ek yardımlarla desteklenmiştir. Bu dönemde zeytin ve zeytinyağı üreticileri de ciddi destekler almıştır. 1980'li yıllara gelindiğinde tarımdaki yüksek koruma oranları bütçe üzerine yüksek bir yük getirmiş, iç ve dış piyasalarda dengeler bozulmuştur. 1980'li yıllardan itibaren tarımda reform arayışlarına gidilmiş özellikle arz fazlası olan ürünlerde kısıtlama yoluna gidilmiştir. Bu dönemde bağ alanlarında da önemli miktarda azalmalar meydana gelmiştir (Tan ve Dellal, 2004: 12).

Günümüzde özellikle bağıcılığa alternatif olan zeytin ve zeytinyağı AB Ortak Piyasa Düzenleri içerisinde yer almaktadır. Bu ürünler özel depolama yardımları, ihtiyari yardımlar, ihracat sübvansiyonları, işleme yardımları ve üretimden bağımsız tek çiftlik ödemesi yardımlarıyla desteklenmektedir. Ayrıca zeytin üretimine Doğrudan Destek ödemesi kapsamında hektara 50 Euro destek sağlanmaktadır (Aktaş ve Tan, 2007:203).

Türkiye’de tarım politikaları ile ilgili ilk ciddi uygulamalar 1963 yılından itibaren Planlı dönemle birlikte başlamıştır. Bu dönemde üreticiler genellikle destekleme alımları, girdi destekleri, prim uygulamaları ve düşük faizli kredi temini gibi politikalarla desteklenmiştir. Fakat daha sonra iç ve dış dinamiklerin etkisiyle tarım politikalarında reform arayışına gidilmiştir. Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı ile birlikte tarım politikalarında reform ihtiyacı hissedilmiş. Daha rekabetçi, örgütlü, kayıtlı ve tarım sanayi arasında entegrasyonun güçlü olduğu bir tarımsal yapının gerekliliğinin altı çizilmiştir. 2000 yılında Dünya Bankası ile yapılan Ekonomik Reform Kredisi anlaşması çerçevesinde Tarım Reformu Uygulama Projesi (ARIP) uygulamaya geçmiştir. Bu dönemde özellikle tarımsal desteklerin bütçeye olan yükünü azaltmak ve tarımsal desteklerin tek çatı altında toplanması amacıyla DGD uygulaması başlamıştır. Yine ARIP’in orta vadeli değerlendirme aşamalarında projeye yeni bileşenler eklenmiş, bu bileşenlerden ise en önemlisi Kırsal Kalkınma Bileşeni olmuştur. Daha sonra hazırlanan 2006–2010 yılı için hazırlanan Tarım Kanunu ve Tarım Stratejisi’nde yine kaynakların etkin kullanımı, rekabetçi, örgütlü ve sürdürülebilir tarım politikalarının gereği vurgulanmıştır.

Zeytincilikle ilgili bir başka önemli politika ise 16 Mayıs 2006 tarihinden itibaren uygulamaya başlayan Sertifikalı Tohumluk ve Fidan Kullanımı tesislerine verilen desteklerdir. Bu uygulamada gemlik çeşidi zeytin fidanı ile bahçe tesisi için ise 45 YTL/da üreticiye destek sağlanmaktadır. Ayrıca Türkiye’de zeytinyağı üreticisinin eline geçmesi gereken fiyatın, dış piyasa fiyatı karşılığının üzerinde olması hedeflenmektedir. Bu nedenle üretici maliyetlerinin karşılanması üreticinin gelir düzeyinin korunabilmesi, gelecek dönemlerde zeytinyağı üretiminin teşvik edilebilmesi, zeytinyağı ve zeytinliklerin kayıt altına alınabilmesi ve sanayiciye dış piyasa dış piyasa fiyatı düzeyinden hammadde temin edilebilmesi için pirim verilmesine karar verilmiştir (Yavuz, 2005: 53).

4.1. Fiyat Politikası ve Maliyet

1994–2005 yılları arası üzüm fiyatları reel olarak değişmemekle birlikte zeytin reel fiyatları %58 artmıştır. Zeytin/üzüm paritesi 1,28’den 1,95’e yükselmiştir. Parite zeytin fiyatları lehine %52 artmıştır.

Çizelge 4: 1994–2005 yılları Üzüm, Zeytin 2005 Reel Fiyatları ve Paritesi

Yıllar	Zeytin Fiyatları	İndeks	Üzüm Fiyatlar	İndeks	Zeytin/Üzüm	
					Paritesi	İndeks
1994	1,381	100	1,076	100	1,28	100
1995	1,528	111	0,734	68	2,08	163
1996	1,522	110	0,658	61	2,31	181
1997	1,096	79	0,497	46	2,21	172
1998	1,18	85	0,715	66	1,65	129
1999	1,633	118	0,774	72	2,11	165
2000	1,606	116	0,801	74	2,00	157
2001	1,456	105	0,707	66	2,06	161
2002	1,567	114	0,914	85	1,71	134
2003	1,837	133	0,984	91	1,87	146
2004	1,564	113	0,92	86	1,70	133
2005	2,18	158	1,12	104	1,95	152

Kaynak: TÜİK, Çeşitli Yıllar.

Menemen Toprak Su Kaynakları Araştırma Enstitüsü 2006 yılı bağ ve zeytin üretim girdi maliyetlerine göre, bağcılıkta emek 75,88 saat/da harcanırken, zeytin üretiminde 31,77 saat/da harcanmaktadır. 2006 yılında bağcılıkta dekara brüt kar/zarar² (110) YTL iken zeytin üretiminde dekara brüt kar/zarar 83 YTL olmuştur. Buradan da anlaşıldığı gibi bağcılıkta daha fazla emek yoğun üretim yapılmaktadır. Aynı zamanda bağcılıkta daha yoğun tarımsal ilaç kullanılmaktadır. Bu yüzden, 2006 yılında kuru şartlarda üzüm üretiminde dekara brüt zarar yaşanmıştır (Aktaş ve Tan, 2007:204).

5. Çanakkale’de Zeytin

Çanakkale zeytin alanları bakımından Türkiye’deki en önemli illerden biridir. 1995–2007 yılları arasında Çanakkale ve Türkiye’deki zeytin üretim ve alanları Çizelge 5 ve 6’da verilmiştir.

Çizelge 5’de 1995 yılında Türkiye’nin toplam zeytin alanlarının %4,8’si Çanakkale ilinde iken bu oran 2007 yılında %4’e düşmüştür. Bu yıllar arasında Türkiye’de zeytin alanları %35 artarken, Çanakkale’deki artış yalnızca %12 olmuştur.

² Dekara Brüt Kar/Zarar= GSÜD(Fiyat/Kg*Kg/da) – Değişen Maliyet

Çizelge 5: 1995 –2007 Yılları Arasında Çanakkale ve Türkiye’de Zeytin Alanları (ha)

Yıllar	Çanakkale	%	İndeks	Türkiye	İndeks
1995	26807	4,8	100	556209	100
1996	26320	4,6	98	568405	102
1997	26821	4,1	100	657647	118
1998	26830	4,5	100	600000	108
1999	27040	4,5	101	595000	107
2000	27175	4,5	101	600000	108
2001	27259	4,5	102	600000	108
2002	26516	4,3	99	620000	111
2003	26710	4,3	100	625000	112
2004	26865	4,2	100	644000	116
2005	27695	4,2	103	662000	119
2006	29442	4,1	110	711842	128
2007	30132	4,0	112	753001	135

Kaynak: TÜİK, 2008.

Çizelge 6’da 1995 yılında Türkiye’nin toplam zeytin üretiminin %9’u Çanakkale ilinde iken bu oran 2000 yılında %5’e kadar gerilemiş ve 2007 yılında %5,5 olmuştur. Bu yıllar arasında Türkiye’de zeytin üretimi %209 artarken, Çanakkale’de bu oran yalnızca %128 olmuştur.

Çizelge 6: 1995 –2004 Yılları Arasında Çanakkale ve Türkiye’de Zeytin Üretimi (Ton)

Yıllar	Çanakkale	%	İndeks	Türkiye	İndeks
1995	46110	9,0	100	515000	100
1996	122964	6,8	267	1800000	350
1997	39326	7,7	85	510000	99
1998	81902	5,0	178	1650000	320
1999	32867	5,5	71	600000	117
2000	91642	5,1	199	1800000	350
2001	29959	5,0	65	600000	117
2002	126503	7,0	274	1800000	350
2003	49894	5,9	108	850000	165
2004	82496	5,2	179	1600000	311
2005	105028	8,8	228	1200000	233
2006	84711	4,8	184	1766749	343
2007	58985	5,5	128	1075854	209

Kaynak: TÜİK, 2008.

2001 ile 2006 yılları arasında Çanakkale’de zeytin alanlarında önemli bir artış olmamıştır. Çanakkale Ayvacık ilçesinde son beş yıl zeytin alanlarına göre önemli bir artış olmamakla birlikte; hem alan, hem de üretimde Çanakkale ilinin en önemli ilçesi durumundadır. Ayvacık ilçesini zeytin üretimi bakımından, Eceabat, Bayramiç ve Gökçeada takip etmektedir.

Çizelge 7: Çeşitli Yıllar İtibariyle Çanakkale’de Zeytin Alanı, Üretimi ve Verimi

İLÇELER	2001					2006				
	Alan (ha)	%	Üretim (ton)	%	Ağaç Başına Ortalama Verim (Kg)	Alan (ha)	%	Üretim (ton)	%	Ağaç Başına Ortalama Verim (Kg)
MERKEZ	744	2,7	653	2,2	5	1.074	3,9	2.223	2,7	15
AYVACIK	11.000	40,4	8.550	28,5	5	11.117	39,9	33.960	40,7	20
BAYRAMIÇ	3.270	12,0	8.094	27,0	27	3.395	12,2	8.460	10,1	30
BİGA	142	0,5	252	0,8	12	187	0,7	408	0,5	20
B.ADA	28	0,1	18	0,1	8	81	0,3	46	0,1	11
ÇAN	-	-	-	-	0	0	0,0	0	0,0	0
G.ADA	2.000	7,3	3.721	12,4	10	1.099	3,9	7.560	9,1	20
ECEABAT	9.020	33,1	6.575	21,9	5	9.544	34,3	26.520	31,8	20
EZİNE	15	0,1	1.097	3,7	25	96	0,3	1.162	1,4	25
GELİBOLU	715	2,6	118	0,4	1	745	2,7	2.364	2,8	20
LÂPSEKİ	325	1,2	881	2,9	15	504	1,8	647	0,8	10
YENİCE	-	-	-	-	0	0	0,0	0	0,0	0
TOPLAMI	27.259	100,0	29.959	100,0	7	27.842	100,0	83.350	100,0	20

Kaynak: Çanakkale Tarım İl Müdürlüğü Kayıtları,2007.

Bayramiç ve İntepe ilçelerinde yaklaşık %7 oranında zeytin ve bağ kombinasyonları yapılmaktadır (Dardeniz ve Ark, 2005: 247). Bu durum bu bölgelerde bağ alanlarından zeytin alanlarına kaçışın devam ettiğinin bir göstergesi olarak yorumlanabilir.

6. Sonuç

Dünya’da zeytin alanı bakımında 5. sırada olan Türkiye, üretimde 4. sıradadır. Türkiye dünyadaki zeytincilik alanındaki gelişmelere paralel olarak zeytin alanlarında önemli artışlar olmuştur. Bu artış Çanakkale ilinde ise hem zeytin alanları hem de üretimi dünya ve Türkiye’deki artış oranlarının altında kalmıştır. Çanakkale ilinin yaklaşık %54’ünün orman arazi olması ve turizm potansiyeli ile birlikte yanlış imar politikaları, bu bölgedeki zeytin alanları gelişimini engelleyen faktörler olarak görülebilir.

Dünyada zeytin alanları artarken bağ alanları azalış göstermektedir. Türkiye’de dünya ortalamasının altına olsa da zeytin alanlarında artış gerçekleşmiştir. Son 45 yılda Türkiye’de zeytin alanları 257.000 ha artarken bağ alanları da yaklaşık olarak bir o kadar azalmıştır.

Türkiye’de olduğu gibi Çanakkale’nin bazı bölgelerinde de zeytin ve bağ kombinasyonların arttığı görülmektedir. Son on yılda yılları arası zeytin fiyatları reel

olarak %58 artarken üzümde artış olmaması, zeytin/üzüm paritesi 1,28'den 1,95'e yükselmesi, zeytin alanlarının bağ alanları güçlü bir ikamesi durumuna getirmiştir.

Türkiye zeytinyağı ihracatında dünyada önemli ülkeler arasına yükselmiştir. Özellikle yağlık zeytin üretimi hem Türkiye'de hem Çanakkale'de artmıştır. Çanakkale ili özellikle yağlık zeytin çeşidi ile ön plana çıkmaktadır.

Türkiye'de özellikle klimatolojik olarak önemli zeytin alanları tespit edilip, kaliteye yönelik desteklemeler artırılarak devam etmelidir. Bununla birlikte, zeytin ve zeytinyağı ile ilgili destek politikaları çok yönlü olarak ele alınmalıdır.

Diğer tarım ürünlerinde olduğu gibi zeytin üretiminde de pazar sorunları ön plana çıkmaktadır. Bu yüzden, bölgede zeytinyağı üretim ve pazar amaçlı birlik veya kooperatifler kurulmalıdır. Özellikle Çanakkale ili çevresindeki metropol illere ve yerli turizme yönelik zeytinyağı pazarlama politikaları oluşturulmalıdır.

Kaynaklar

- Aktaş, E., Tan, S.,2007. Tarım Politikasındaki Değişiklikler ve Bağıcılık: Çanakkale İli Örneği. 2. Troas Bölgesi Değerleri Sempozyumu. Çanakkale, ss. 199–211.
- Anonymous 2008. İnsanlığın Yüzyıllık Dostu Zeytin ve Dünyada Zeytincilik <http://www.tarimsalpazarlama.com/makale.php?id=23835>
- Çanakkale Tarım İl Müdürlüğü 2008. Çanakkale İlinin Tarımsal Yapısı. <http://www.canakkale-tarim.gov.tr/websitesi/tarimsalyapi.asp#0>.
- Dardeniz, A., Şeker, M., Uslu, A., Yücel, Z.,2005. Çanakkale İli Bağıcılığının Mevcut Durumu, Gen Kaynakları Potansiyeli, Bağıcılığın Ekonomiye Katkıları ve Son Gelişmeler. Çanakkale Araştırma Yıllığı. Sayı 3. Çanakkale.
- FAO 2007a. Dünyada Zeytin ve Bağ Alanları. FAOSTAT Agriculture Data. <http://apps.fao.org/page/collections?subset=agriculture.Paris>.
- FAO 2007b. Dünyada Zeytin Üretimi Yapan Ülkeler. FAOSTAT Agriculture Data. <http://apps.fao.org/page/collections?subset=agriculture.Paris>.
- FAO 2007c. Türkiye'de Zeytin ve Bağ Alanları. FAOSTAT Agriculture Data. <http://apps.fao.org/page/collections?subset=agriculture.Paris>.
- FAO 2007d. Dünya Zeytinyağı İhracatı Yapan Ülkeler. FAOSTAT Agriculture Data. <http://apps.fao.org/page/collections?subset=agriculture.Paris>.

- FAO 2007e. Dünya Zeytinyağı İthalatı Yapan Ülkeler FAOSTAT Agriculture Data.
<http://apps.fao.org/page/collections?subset=agriculture>.Paris.
- Tan, S., Dellal, İ., Avrupa Birliği'nde Ortak Tarım Politikasının İşleyişi ve Türk Tarımının Uyum Süreci, TEAE Yayınları, Ankara .
- TÜİK, Çeşitli Yıllar. TEFE İstatistikleri. <http://www.tuik.gov.tr>, Ankara.
- Yavuz F., Türkiye'de Tarım, Tarım ve Köyiřleri Bakanlığı, Strateji Geliřtirme Yayını Başkanlığı, 2006, Ankara.